



ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱՄՆԻ 2019 Թ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի օրհնութեամբ 2006-ին հիմնադրուած Մայր Աթոռի Հրատարակչական բաժինն այսօր եւս շարունակում է քարոզչական իր ուրոյն գործունէութիւնը՝ լոյս ընծայելով եւ տարածելով հոգեւոր-ուսուցողական գրականութիւն:

2019 թ. հրատարակուել են մի շարք քարոզգրքեր, աստուածաշնչագիտական եւ վարքագրական բնոյթի աշխատութիւններ: Հայագիտութեան շրջանակներում լոյս են ընծայուել պատմաբանասիրական, վաւերագրական, բնագրագիտական, թարգմանական բնոյթի ժողովածուներ եւ ուսումնասիրութիւններ:

Հրատարակչական բաժինն անդրադարձել է 2019 թ. յոբելեաններին՝ տպագրութեան պատրաստելով Կոմիտաս Վարդապետի եւ Յովհաննէս Թումանեանի ծննդեան 150-ամեակներին նուիրուած գրքեր: Նշենք նաեւ, որ այս յոբելեանների շրջանակներում լոյս է տեսել «Քրիստոնեայ Հայաստան» երկշաբաթաթերթի բացառիկ համարը, որն ամբողջութեամբ նուիրուած էր Հայոց յիշեալ մեծերին: Բացի այս, 2019 թուականը Վեհափառ Հայրապետի կողմից «Ընտանիքի տարի» հռչակուելու կապակցութեամբ հրատարակութեան են պատրաստուել ընտանիքի սրբութեանն ու ազգային աւանդական արժէքներին անդրադարձող ուսուցողական-խրատական բնոյթի գրքեր:

Շնորհակալութեամբ յիշենք Մայր Աթոռի հրատարակչութեան բոլոր հեղինակներին եւ աշխատակիցներին՝ խմբագիրներին, սրբագրիչներին, էջագործներին, տպագրիչներին, կազմարարներին եւ այլոց, որոնց միասնական աշխատանքի շնորհիւ ընթերցողի սեղանին են դրւում արժէքաւոր ու օգտակար հրատարակութիւններ:

Ըստ այսմ 2019 թ. Հրատարակչական բաժինը լոյս է ընծայել՝

Ա. Կոմիտաս վարդապետ (1869–1935 թթ.), Վաւերագրեր Հայ եկեղեցու պատմութեան, փաստաթղթերի ժողովածու, Գիրք ԻԱ., Կազմող՝ Գոհար

Աւագեան, Խմբ.՝ Տ. Աստղիկ արդյ. Կարապետեան, Ամատունի Վիրաբեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 288 էջ:

** Նուիրուած է Կոմիտաս Վարդապետի ծննդեան 150-ամեակին: Ժողովածուի մէջ ընդգրկուել են Կոմիտաս Վարդապետի կեանքի, ուսումնառութեան եւ գործունէութեան վերաբերեալ արխիւային անտիպ նիւթեր:*

Բ. Ռազմիկ Դաւոյեան, Համատարած Թումանեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 183 էջ:

** Գիրքը նուիրուած է Յովհաննէս Թումանեանի ծննդեան 150-ամեակին: Հեղինակի բնորոշմամբ՝ գիրքը հիմնականում եւ գլխաւորապէս նուիրուած է հանճարեղ բանաստեղծի՝ հայ մարդ-անհատականութիւն ու հայ հասարակութիւն կերտելու կամովին ստանձնած առաքելութեանը: Կարեւոր բաժին է յատկացուած նաեւ Թումանեանի եւ Նարեկացու ստեղծագործական ու գաղափարական առընչութիւններին:*

Գ. «Քրիստոնէայ Հայաստան» երկշաբաթաթերթ, Բացառիկ՝ նուիրուած Կոմիտաս Վարդապետի եւ Յովհաննէս Թումանեանի ծննդեան 150-ամեակին, Գլխաւոր խմբագիր՝ Աստղիկ Ստամբոյցեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 92 էջ:

** Թերթի այս՝ Բացառիկ համարը բաղկացած է երկու մասից: Առաջին մասում ի մի են բերուած Կոմիտաս Վարդապետին նուիրուած վեց գիտահանրամատչելի նիւթեր. բաժինն աւարտուում է Կոմիտասի մասին նշանաւոր մարդկանց յիշատակութիւններով: Երկրորդ հատուածում ներառուած է Հ. Թումանեանին նուիրուած չորս յօդուած: Դրանցում կարեւոր անդրադարձ է կատարուում Թումանեանի ժառանգութեանը: Միով բանիւ համարն էական նպաստ է Կոմիտասի եւ Թումանեանի կեանքով եւ ժառանգութեամբ հետաքրքրուողների համար:*

Դ. Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս. Հատընտիր պաշտօնական (2010–2018 թթ.), հատոր Բ., Կազմող՝ Տ. Արարատ Բնյ. Պօղոսեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 720 էջ:

** Ժողովածուն հրատարակուել է Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գահակալութեան 20-ամեակի առիթով եւ ներառում է «Էջմիածին» ամսագրում կոնդակները, օրհնութեան գրերը, մաղթանքները, խօսքերը, քարոզները, ուղերձներն ու պատգամները: Բոլոր նիւթերն ունեն իրենց համապատասխան յղումները: Հրատարակուող*

փաստաթղթերն ընթերցողին հնարաւորութիւն են ընձեռում առաւել ամբողջական պատկերացում կազմել Հայ Եկեղեցու վերջին 10 տարիների գործունէութեան մասին՝ ծանօթանալով հովուական, ազգային հիմնարար խնդիրների, ինչպէս նաեւ Վեհափառ Հայրապետի հոգեփրկչական եւ ազգապահպան առաքելութեան հետ:

Ե. Մկրտիչ Ա. Խրիմեան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Դրախտի ընտանիք, Պապիկ եւ Թոռնիկ, Սիրաք եւ Սամուէլ, արեւելահայերէնի փոխադրեցին Արշակ Մադոյեանը, Վ. Պարսեանը, Ս. Էջմիածին, 2019, 448 էջ:

* «Ընտանիքի տարուայ» շրջանակներում ընթերցողին ներկայացուեց Հայ ժողովրդի մեծագոյն երախտաւոր՝ Մկրտիչ Ա. Վանեցի (Խրիմեան Հայրիկ) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գրքերի ժողովածուն մէկ հատորով: «Դրախտի ընտանիք» բարոյախրատական երկում ամփոփուած են Հայոց Հայրիկի՝ այսօր եւս արդիական յորդորներն ու խորհուրդները հայ երիտասարդին՝ ի սէր լիարժէք եւ ամուր, քրիստոնէական սկզբունքների ու արժէքների վրայ հիմնուած ընտանիքի կազմութեան:

«Պապիկ եւ Թոռնիկ»-ում Խրիմեան Հայրիկը հովուերգական գոյներով երեւակում է հայրենի Վասպուրականի գիւղական իրականութիւնը, կենցաղն ու աւանդոյթները, չքնաղ բնութիւնը: Այն ներկայացնում է ժողովրդական խօսքն ու զրոյցը, իմաստուն խոհեր ժամանակի, կեանքի եւ աշխարհի մասին:

«Սիրաք եւ Սամուէլը» գրուած է հայոց հայրերի համար եւ բովանդակում է կեանքի կրթական դասերը, որոնք բարի հայր Սիրաքն աւանդում է իր հասունացած որդուն՝ Սամուէլին: Այս նիւթերը երբեք չեն կորցնում իրենց արդիականութիւնն ու այսօր էլ ի զօրու են օգնել ու պահպանել հայ ընտանիքի գոյութիւնը ժամանակակից մարտահրաւէրների առաջ, թէ՛ Հայաստանում, թէ՛ ի Սփիռս աշխարհի:

Զ. Ղեւոնդ վրդ. Յովհաննիսեան, Տէր, եթէ շրթունս իմ բանաս (ռուսերէն), լեզուառնական խմբագիր՝ Միլանայ Սարկիսովա, Ս. Էջմիածին, 2019, 408 էջ:

* Գիրքը տպագրւում «Ընտանիքի տարուայ» շրջանակներում: Հայ ընտանիքը կապուած է Հայ Եկեղեցու հետ անկախ իր գտնուելու վայրից, ուստի կարծում ենք, որ այս աղօթագիրքն օգտաշատ կլինի ուսալեզու հայ ընտանիքներին՝ մասնակցելու եւ հաղորդակից լինելու Առաքելական Եկեղեցու բարեպաշտական արարողութիւններին, ծէսերին եւ Ս. Պատարագին:

է. «Ս. Էջմիածինը եւ Հայոց գրերի գիւտի 1500 ու տպագրութեան 400 ամեակների տօնակատարութիւնները 1912–1913 թթ.», «Վաւերագրեր Հայ եկեղեցու պատմութեան», Փաստաթղթերի ժողովածու, Գիրք Ի., Կազմող՝ Գոհար Աւագեան, Խմբ.՝ Ամատունի Վիրաբեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 704 էջ:

* «Վաւերագրեր Հայ եկեղեցու պատմութեան» մատենաշարի ներկայ հատորը նուիրուած է Ս. Էջմիածինի կողմից Հայոց գրերի գիւտի 1500 եւ տպագրութեան 400 ամեակները նշելու ուղղութեամբ նախաձեռնած միջոցառումների եւ դրանց իրականացման պատմութեանը: Հրատարակուած վաւերագրերը լուսաբանում են Հայոց մշակոյթի եւ կրթութեան զարգացման աջակցելու, ինչպէս նաեւ հայութեան համախմբման գործում կարեւոր դերակատարութիւն ունեցած այդ տօնակատարութիւնները:

Ը. «Գէորգեան Ճեմարան, Թանգարան, «Արարատ» ամսագիր», «Վաւերագրեր Հայ եկեղեցու պատմութեան», փաստաթղթերի ժողովածու, Գիրք Ժէ., Կազմող՝ Գոհար Աւագեան, Խմբ.՝ Ամատունի Վիրաբեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 528 էջ:

* Ժողովածուն բաղկացած է «Փաստաթղթեր», «Կենսագրական բառարան», «Անձնանունների ցանկ», «Տեղանունների ցանկ», «Փաստաթղթերի ցանկ» բաժիններից: Ներառուած փաստաթղթերի սահմանային տարեթուերն են 1866–1923 թթ.:

Թ. Հենրիկ Սուագեան, Հայ-աղուանական եկեղեցական յարաբերութիւնները 2–8-րդ դարերում, Խմբ. Վրէժ Վարդանեան, Ս. Էջմիածին, 344 էջ:

* Աշխատութիւնը նուիրուած է հայ-աղուանական եկեղեցական յարաբերութիւնների հանգամանալից ուսումնասիրութեանը: Պարզաբանում են Աղուանքում քրիստոնէութեան ներթափանցման եւ ընդունման, ինչպէս նաեւ դաւանաբանական մի շարք խնդիրներ: Լուսաբանում են հարեւան երկու երկրների՝ Մեծ Հայքի ու Աղուանքի փոխյարաբերութիւնները՝ դրանց հաստատումից մինչեւ 8-րդ դարը ներառեալ:

Ժ. «Պատմական Տայֆ» (Պատմութիւն, մշակոյթ, դաւանանք) գիտաժողովի յօդուածների ժողովածու, Պատասխանատու խմբագիրներ՝ Զարուհի Յակոբեան, Նազէնի Լարիբեան, Արփինէ Ասրեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 496 էջ:

* Ժողովածուի մէջ ներառուած են 2016 թ. յունիսին Մեսրոպ Մաշտոցի անուան Մատենադարանում տեղի ունեցած միջազգային

գիտաժողովի զեկուցումները: Նիւթերը լուսաբանում են երկրամասի պատմութեան, դաւանանքի, արուեստի ու մշակոյթի մի շարք կարեւոր հարցեր:

ԺԱ. Վալերի Թունեան, Գէորգ Դ. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց (1866–1882 թթ.), ռուսերէն, Ս. Էջմիածին, 391 էջ:

* Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Դ. Կոնստանդնուպոլսեցու մասին շատ է գրուել եւ նորից պիտի գրուի: Սոյն աշխատութիւնը գալիս է լրացնելու այդ ստուար ցանկը եւ ուղղուած է ուսալեզու ընթերցողին: Մենագրութեան համար հիմք են հանդիսացել Ռուսաստանի Դաշնութեան, Վրաստանի, Հայաստանի Հանրապետութեան Կենտրոնական արխիւի եւ Մատենադարանի նիւթերը:

ԺԲ. Պօղոս Պատրիարք Ադրիանապոլսեցի, Խրատի թանգարան, արեւելահայերէնի փոխադրեց Ս. Ստամբուլեանը, Ս. Էջմիածին, 2019, 431 էջ:

* Հայ Եկեղեցու ժԸ.–ԺԹ. դարերի երեւելի գործիչ Պօղոս Ադրիանուպոլսեցու «խրատանու» միջոցով ընթերցողը կարող է գտնել իրեն հանդիպած ցանկացած փորձութեան համար անհրաժեշտ գիտելիք եւ միջոց, որով կկարողանայ դիմակայել ժամանակների որոգայթներին, գայթակղութիւններին ու մարտահրաւէրներին:

ԺԳ. Տ. Մատթէոս Ա. Կոստանդնուպոլսեցի, Հայելի աստուածային շնորհաց, արեւելահայերէնի փոխադրեց՝ Լիլիթ Յակոբեանը, խմբագիր՝ Տ. Շահէ ծ. վրդ. Անանեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 232 էջ:

* Գրքում ներկայացուած են ժԹ. դարի հայ նշանաւոր աստուածաբան եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Մատթէոս Ա. Զուհաճեանի բարոյագիտական-աստուածաբանական հայեացքները: Այն հիմնականում նուիրուած է Հայ Եկեղեցու աւանդութեանը խարսխուած բարոյագիտական հիմնահարցերի քննարկմանը:

ԺԴ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, Մեր Պատարագը, արեւելահայերէն, Ս. Էջմիածին, 2019, 120 էջ:

* Երջանկայիշատակ Հայրապետի սոյն աշխատութեան մէջ դիւրմբոնելի ոճով բացատրուած եւ քննութեան են առնուած Ս. Պատարագի կարգն ու ընթացքը: Գիրքն իր որոշակի տեղն ունի հայ մեկնողական

գրականութեան մէջ՝ վաղուց դառնալով դժուարագիւտ եւ ցանկալի մատեան: Այն առաջին անգամ լոյս է տեսել Բուխարեստում: Վերահրատարակուել է Մայր Աթոռում 1988 թ.: Ներկայ հրատարակութիւնը Մայր Աթոռում տպագրուած արեւելահայերէն տարբերակի վերահրատարակութիւնն է (1990 թ.):

ԺԵ. Արշակ եպս. Խաչատրեան, Ռոնոմմներ, Բարոզների ժողովածու, Խմբագիր՝ Տ. Արարատ Բենյ. Պօղոսեան, Ա. Էջմիածին, 2019, 200 էջ:

* Գրքում տեղ են գտել 1998–2019 թթ. Սրբազան հօր հոգեւոր ծառայութեան ընթացքում ազգային, եկեղեցական տօների եւ այլ իրադարձութիւնների առիթով ասուած քարոզները: Քրիստոնէական հաւատքի վերաբերեալ հարուստ գիտելիքներով յագեցած այս ժողովածուն աչքի է ընկնում խօսքի մատչելիութեամբ, ինչի շնորհիւ այն աւելի հասանելի եւ օգտակար է ոչ միայն հոգեւորականների, այլ նաեւ Հայ Առաքելական Եկեղեցու հաւատացեալների եւ հասարակութեան լայն շրջանակի համար:

ԺԶ. «Աղօթագիրք. նամապարհ ազատութեան», նախատեսուած է ազատագրկամ վայրերում օգտագործելու համար, կազմող՝ Տ. Ռուբէն վրդ. Զարգարեան, Ա. Էջմիածին, 2019, 144 էջ:

* Դատապարտեալների հոգեւոր կեանքի պահանջմունքներին ուղղուած այս աղօթագիրքը իւրայատուկ է իր տեսակով: Նախատեսուած լինելով կալանաւորուած եւ դատապարտուած անձանց համար, աղօթագրքի թէ՛ կառուցուածքային եւ թէ՛ բովանդակային հիմքում դրուել է վերոնշեալ հանգամանքը: Կազմուած է Ս. Գրքի համապատասխան սաղմոսներից եւ աւետարանական հատուածներից, ինչպէս նաեւ Ատենի ժամագրքի՝ տարբեր ժամերգութիւններում առկայ աղօթքներից, քարոզներից եւ մաղթանքներից, որոնք անհրաժեշտութեան դէպքում ուղեկցւում են հակիրճ ցուցումներով:

ԺԷ. «Երիտասարդի աղօթագիրք», պատրաստեց ՀԵՀԵՄ կենտրոնական գրասենեակը, կազմեցին Գեղամ սրկ. Աւետիսեանը, Սեակ սրկ. Գրիգորեանը, Ա. Էջմիածին, 2019, 40 էջ:

* Աղօթագիրքն ուղղուած է երիտասարդ հայորդիներին: Նրանց հոգեւոր կեանքի ներդաշնակ ձեւաւորման համար ընտրուել են Հայ

Եկեղեցու ժամագրքից եւ Եկեղեցու հայրերի գրական ժառանգութիւնից քաղուած աղօթքներ, որոնք կարող են կենսատու ուղեկից դառնալ՝ սատարելով, քաջալերելով ու միախառնելով կեանքի ամենատարբեր իրավիճակներում:

ԺԸ. Դէյվիդ Հօրելլ, Պօղոսագիտութեան ներածութիւն, անգլերէնից թարգմանեց՝ Տ. Նշան վրդ. Հմայեակեանը, խմբագիր՝ Տ. Գէորգ եպս. Սարոյեան, Ս. Էջմիածին, 270 էջ:

* Գիրքը թարգմանուել եւ հրատարակութեան է պատրաստուել նպատակ ունենալով խթանել Սուրբ Գրքի ակադեմիական ուսումնասիրութեանը: Նախատեսուած է Գէորգեան հոգեւոր ճեմարանի եւ Աստուածաբանութեան ֆակուլտետի ուսանողների, ինչպէս նաեւ Նոր Կտակարանի ուսումնասիրութեամբ զբաղողների համար:

ԺԹ. «Հայոց Վեհաճառ», կազմ.՝ Տ. Ասողիկ արդյ. Կարապետեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 345 էջ:

* 2019 սեպտեմբերի 18-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում վերաբացուեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսների նստավայրը՝ վեհարանը: «Հայոց վեհարանը» պատկերագիրքը՝ հայրապետական նստավայրի կառուցման պատմութեան եւ վերակառուցուած վեհարանի սրահներում ցուցադրուող գանձերի մասին է:

Ի. «Հեթում արքայի ճաշոցը», հրատարակութեան պատրաստեցին՝ Լիլիթ Ալեքսանեան, Դաւիթ Ղազարեան, խմբագիր՝ Տ. Եզնիկ արք. Պետրոսեան, Ս. Էջմիածին, 2019, 520 էջ:

* Ճաշոցը Հայ Եկեղեցու ծիսական գրքերից է, որի ինքնատիպ մի խմբագրութեան լաւագոյն օրինակ է Հեթում Բ. արքայի պատուէրով 1286 թուականին, ամենայն հաւանականութեամբ Սկեւայում գրուած Ճաշոցը, որի բնագիրն այժմ հրատարակութեան է պատրաստուել Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում: Հասցէագրուած է հայերէն Ս. Գրքի բնագրով, ծիսամատեաններով եւ հայագիտութեամբ զբաղող մասնագէտներին:

ԻԱ. Սբ. Գրիգոր Նարեկացի, Մատեան ողբերգութեան, արեւելահայերէնի փոխադրեց Մկրտիչ Խերանեանը (վերանայուած հրատարակութիւն), Ս. Էջմիածին, 2019, 520 էջ:

ԻԲ. «Օրացոյց. 2020», Պաշտօնական, կազմող՝ Տ. Միֆայել աւր. Աջապահեան, Ս. Էջմիածին 2019, 272 էջ:

** Ներկայացնում է ողջ տարուայ ծիսատօնական համակարգը՝ ներառելով եկեղեցական բոլոր տօները, սրբոց յիշատակութեան օրերը: Բացի նշուածներից ներառում է նաեւ տեղեկութիւններ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան միաբանների, տարբեր խորհուրդների եւ յանձնաժողովների անդամների, ինչպէս նաեւ Մայր Աթոռի պաշտօնէութեան մասին:*

ԻԳ. «Սեղանի օրացոյց. 2020», Ս. Էջմիածին, 2019, 216 էջ:

** Ներկայացնում է ողջ տարուայ ծիսատօնական համակարգը՝ ներառելով եկեղեցական բոլոր տօները, սրբոց յիշատակութեան օրերը եւ սրբերի համառօտ վարքը: Տեղեկութիւններ է պարունակում Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան միաբանների, տարբեր խորհուրդների եւ յանձնաժողովների անդամների, ինչպէս նաեւ Մայր Աթոռի պաշտօնէութեան մասին:*

Պատրաստեց՝
Տ. ԱՐԱՐԱՏ ՔՀՆՅ. ՊՕՂՈՍԵԱՆԸ

